

NARRATIVA

Curial a l'aula

SUSANNA RAFART

Curial e Güelfa. Una tria, introducció, edició, notes i propostes de Josep Camps. Proa. Barcelona, 2002.

La novel·la anònima del segle XV *Curial e Güelfa* és una de les lectures seleccionades dintre del programa de literatura del batxillerat. Amb la intenció de posar a l'abast aquest clàssic de les lletres catalanes, Camps ha preparat una edició accessible i adequada per als lectors que l'han de manejar. La tria, fixada oficialment, recolza en resums introductoris dels capítols absents, cosa que facilita el seguiment del fil argumental. La introducció de Camps és efectiva des del punt de vista didàctic perquè ens situa en l'origen del gènere, la novel·la de cavalleries, l'evolució social dels cavallers i el caràcter de ficció nostàlgica que té aquest món literari.

Amb la mateixa voluntat, es fa una presentació clara de l'obra i dels seus components, evitant expressament l'erudició universitària, però amb una bibliografia al dia.

Quant a les propostes didàctiques finals, tot i que algunes depassen la capacitat de l'alumnat real de les escoles, cal apreciar la pauta d'estudi i treball per entendre la societat, les armes i els fets de l'època, a banda d'una justa presència de textos escollits per a la reflexió. Aquests darrers, fins i tot permeten l'acostament interdisciplinari de les classes de literatura espanyola o d'història. El petit vocabulari del català antic i les notes acaben d'ajudar a la bona presentació dels fragments representats.

El caràcter de cavaller humanitzat que té *Curial*, i que Lola Badia atribueix al signe de Mart seguint la font de Dante –el tema del vici que insistentment entela la glòria del protagonista–, el fa més versemblant als ulls moderns. Tot i no haver tingut la fortuna d'un altre llibre essencial, *Tirant lo Blanc*, per les causes que s'especifiquen en el pròleg, la novel·la dona prou ingredients d'història i d'aventura perquè el seu interès es pugui fer arribar als joves. L'estil, la ironia en el pla formal i el desfici amorós i el perfeccionament moral del protagonista en el contingut són elements prou rellevants.

La font dels clàssics mai no decep, enriqueix sempre, i les pautes d'aquesta edició permeten una dedicació òptima a la seva revisió.

NARRATIVA

Ahmadou Kourouma,
Esperant el vot de les feres.
Traducció de Mireia Porta.
Edicions 62.
Barcelona, 2002.

Ahmadou Kourouma (Costa d'Ivori, 1927) va irrompre amb força al nostre país fa poc més d'un any. Ho va fer amb *Allà no té cap obligació* (Edicions 62), la història de Birahima, un nen soldat que amb només 10 anys combat a Libèria i Sierra Leone. En aquest relat, l'escriptor ens mostrava les tragèdies quotidianes d'una societat, l'africana, estigmatitzada per les guerres tribals, la injustícia i la mort. La novel·la va sacsejar consciències i ens va permetre descobrir un gran escriptor, un dels més respectats de la literatura del seu continent.

Ara ens arriba la nova proposta de Kourouma, de títol enigmàtic però revelador. *Esperant el vot de les feres*, un extraordinari relat a mig camí entre la fàula, el conte màgic i la crònica social i política, torna a tenir l'epicentre a l'Àfrica. Retrocedeix en el temps, això sí, per explicar-nos com s'hi va viure la Guerra Freda. Paradigma del desencant posterior a les independències africanes, Kourouma converteix l'argument d'*Esperant el vot de les feres* en una talaia des d'on denunciar el patiment de l'Àfrica negra. Les armes que esgrimeix són efectives: la lucidesa, la mordacitat i la ironia.

Ian McEwan, un dels escriptors més respectats de l'actual narrativa anglesa, explicava amb motiu de la publicació de la seva darrera novel·la, *Expiació*, què era per a ell la literatura. Ho feia ajudant-se d'una experiència sensorial. "En comptes de voler –confessava l'autor d'*Amsterdam*– jo sento com si estigués cavant amb l'esperança de trobar pedres precioses". I és precisament això, pedres precioses, el que ha escampat Ahmadou Kourouma per les pàgines d'*Esperant el vot de les feres*.

A ningú se li escapa que la Guerra Freda ha estat, és i serà un immens i fèrtil filó narratiu. La literatura contemporània és plena de novel·les que ens traslladen a l'ambient, desconfiat i plomís, d'aquells anys. La majoria recorren carers foscos de la vella Europa de la mà d'espies i personatges equívocs. En aquest sentit, el

Cop de puny a consciències occidentals

CARLOS GONZÁLEZ

Ahmadou Kourouma va néixer a Costa d'Ivori el 1927

teló de fons de l'obra és atractiu pel que té de desconegut. Com es va viure la Guerra Freda a l'Àfrica? Ahmadou Kourouma ens respon a la pregunta amb una novel·la que és, senzillament, extraordinària.

Novel·la multitudinària més que coral –la nòmina de personatges que l'habiten converteixen *La colmena* de Cela en poc més que un monòleg–, està consagrada a la figura de Koyaga, el dictador de la República del Golf. Kourouma cedeix la narració del relat a una parella singular: en Bingo, un xantre, i en Tiecura, un saltimbanqui. Plegats, i durant sis vetllades, anirant desgranant l'existència d'aquest dictador. Ho fan en una cerimònia de purificació a la qual assisteixen, també, set mestres caçadors i que coincideix amb el trentè aniversari de la presa de poder per part de Koyaga.

ELS EIXOS DE LA NARRACIÓ
Orígens, infantesa, adolescència, aspiracions, poder i formes de preservació, consells d'altres dictadors, l'arribada de la democràcia i maneres de despistar-la són els eixos sobre els quals s'articula la narració. Eixos que ens mostren com és aquest petit país africà habitat

per quatre milions de persones de 43 ètnies diferents i governat per un tirà "autoritari com una fera, mentider com un eco, brutal com un llampec, assassí com un licaó, emascador com un castrador, demagog com un criot, prevaricador com un poll i libidinós com dos ànecs". Una festiva hagiografia amb final obert.

Malgrat estar parlant d'una realitat brutal –no cal recordar trajectòries tan honorables com les de Bokassa o Mobutu–, Kourouma fa gala d'un gran sentit de l'humor. Un exemple és el més que recomanable viatge iniciàtic que el protagonista fa per quatre països governats per dictadors. D'ells ha d'aprendre el que tot bon dictador ha de saber: sobreviure a atemptats, desbaratar intents colpistes, emmordassar al poble... Tot això, Kourouma ho explica des d'una distància fictícia, amb què demostra una gran lucidesa, i fent ús d'una escriptura amara de comprensió i d'una mirada amb què observa la realitat de les coses.

L'argument d'*Esperant el vot de les feres*, original i ben trenat, amaga una crítica ferotge a l'Occident *civilitzat*, el mateix que durant anys, segons els

protagonistes d'aquesta història, va escollir al dictador que més convenia a cada país africà. Un Occident, com recorda Kourouma, que va tenir molt a veure amb el fet que durant anys els països africans fossin més coneguts pel nom del dictador que pel del mateix país. Ahmadou Kourouma ens parla en aquesta novel·la de l'Àfrica que coneix, una terra "tan rica en dictadors cleptomans com en catàstrofes; tan rica en violadors dels drets humans com en hienes; tan rica en caps d'Estat mentiders i pocavergonyes com en voltors". En parla i, malgrat tot, se'n riu.

Ens trobem davant d'un autor altament addictiu. Un malabarista de la paraula que ha aconseguit fer el més difícil encara: escriure un relat que atrapa i absorbeix el lector fent ús d'una insultant sensació de realitat i recolzant en una galeria de personatges d'un atractiu descarat. Dotat d'un estil propi –que ha rebut, certament, influències de Dos Passos–, Kourouma sap donar espessor a la ficció literària. El cos argumental funciona, en mans de Kourouma, com un meravellós calaix de sastre on encabir-hi de tot: des de mitologia africana fins a pregàries màgiques passant per cops d'Estat surrealistes.

MANERES DE SER I DE SENTIR
Capitol a part mereix el tracte que l'autor dispensa als seus personatges. La preocupació que demostra per dibuixar amb la màxima precisió maneres de ser, de sentir i de pensar és latent a la novel·la. Amb un estil marcat per la biculturalitat, l'escriptura de Kourouma beu de dues fonts amb molt d'antagòniques: la factura clàssica de la llengua francesa i el ritme africà.

Conduïts per l'efectiva traducció de Mireia Porta, assistim a la fascinant simbiosi que es tradueix en una estructura àgil i colorista. El ritme el posen recursos que fracturen dòcilment el text, com ara lúcidis proverbis –"Si algú t'ha mossegat, t'ha recordat que tens dents"–, refranys i màximes.

Cop de puny a consciències Occidentals anestesiades, *Esperant el vot de les feres* és, abans de tot, la gran novel·la d'un dels grans novel·listes actuals. Poc ha d'envejar a d'altres mítics relats que, a través d'un personatge, aborden la història recent d'un país o de tot un continent. Ahmadou Kourouma ha escrit sobre la Guerra Freda a l'Àfrica. I ho ha fet reivindicant l'escriptura i la imaginació.